

Rapport ifm helhetlig gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester 2018

Navn på tjenesten:	Nasjonal kompetansetjeneste for leddproteser og hoftebrudd
Engelsk navn på tjeneste	Norwegian National Advisory Unit on Arthroplasty and Hip Fractures
Lokalisering:	Helse Bergen HF, Haukeland universitetssykehus
Helseregion:	Helse Vest RHF

Om helhetlig gjennomgang

Helse- og omsorgsdepartementet har i 2016 besluttet at det skal gjennomføres en helhetlig gjennomgang av alle godkjente nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten. Oppdraget ble gitt til de regionale helseforetak og Helsedirektoratet som i samarbeid har gjennomført helhetlige gjennomgangen i tråd med regelverk for etablering og drift av slike tjenester. Nasjonale behandlingstjenester ble gjennomgått og vurdert i 2017. I 2018 er det gjennomført en tilsvarende gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester.

Regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester fremgår av forskrift nr. 1706 av 17. desember 2010 om godkjenning av sykehus, bruk av betegnelsen universitetssykehus og nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten med tilhørende veileder. Målsettingen med den helhetlige gjennomgangen i 2018 er å vurdere om det skal gis anbefaling om videreføring, alternative funksjonsendringer, avvikling, desentralisering eller omorganisering av nasjonale kompetansetjenester.

Gjennomgangen er lagt opp som en systemrevisjon basert på krav og forventinger i styringssystemet for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten. Vurderingen er basert på årsrapportering fra tjenestene og faglig referansegruppe for driftsåret 2017 og innhentet tilleggsinformasjon fra leder for tjenesten og faglig referansegruppe. I tillegg benyttes informasjon fra søknadsprosesser og tidligere årlige gjennomganger av den enkelte tjeneste.

Gjennomgangen er gjennomført av en arbeidsgruppe med deltagere fra hvert av de regionale helseforetak og Helsedirektoratet. Resultatet av gjennomgangen er oppsummert i denne sluttrapporten.

Oslo, 1. november 2018

Tjenestens innhold og organisering

Tjenesten ble godkjent 1. januar 2000 og var i drift fra 2002. Tjenesten er organisert under Ortopedisk klinikk ved Helse Bergen HF. Tjenesten har til sammen 10,3 årsverk. Tjenestens arbeidsoppgaver fordeler seg med; 10 % undervisning, 30 % forskning, 10 % kvalitetsforbedring, 40 % registerdrift og 10 % informasjon, faglig formidling, utveksling av kunnskap og resultatformidling. Tjenesten driver ikke pasientbehandling.

Tjenesten ble vurdert ved gjennomgangen i 2009. Det ble den gang vist til at behovet for registre på fagområdet var velbegrunnet, forskningsaktiviteten var betydelig og at tjenesten hadde en betydelig utadrettet virksomhet. Tjenesten ble anbefalt videreført.

Tjenesten er etablert for å bygge opp og spre kompetanse om behandling av hoftebrudd og bruk av leddproteser. Målet er at denne virksomheten skal bidra til økt kvalitet og kostnadseffektivitet i behandlingen av pasienter med hoftebrudd og leddproteser.

Det rapporteres at det ikke er etablert andre nasjonale tjenester innenfor tjenestens faglige ansvarsområde.

Kompetansespredning, veiledning og rådgivning

Den primære målgruppen for tjenestens kompetansespredning er ortopediske kirurger og sykehusavdelinger som driver protesekirurgi og hoftebruddbehandling ved alle landets sykehus.

Tjenesten bruker ulike virkemidler for å nå målgruppen. Tjenesten driver kompetansespredning i form av møter med referansegruppen, drift av registre og tilbakemelding om resultat for enkeltsykehus sammenlignet med landsgjennomsnittet i form av årsrapporter og forskningsrapporter. Det utarbeides en deskriptiv årsrapport til alle norske ortopediske kirurger, sykehusavdelinger og sykehusledelsen, til implantatindustrien og myndighetene. Tjenesten driver opplærings-, undervisnings- og veiledningsvirksomhet i alle helseregioner og bidrar på nasjonale og internasjonale kurs, konferanser og seminarer. Tjenesten har en egen nettside med mye informasjon til både helsepersonell, brukere og allmennheten.

Tjenesten har utarbeidet en plan for kompetansespredning. Planen viser en oversikt over tiltak, målgruppe, virkemidler og tidshorisont. Det oppfattes at planen bygger på en kartlegging av behov og vurdering av bruk av ulike virkemidler for å nå ulike mottagere. Det fremgår ikke hvilket tidsrom planen gjelder for, hva som er status for kompetansetjenestens arbeid og når overordnet resultatmål for tjenesten skal være oppfylt. Planen er utarbeidet i samarbeid med tjenestens faglige referansegruppe.

Forskning

Det vises til et stort antall publiserte vitenskapelige artikler og forskningsprosjekt som pågår. Det fremgår at flere av forskningsprosjektene involverer andre helseregioner, men kun 4 av 56 prosjekter involverer flere enn to helseregioner. Det meste av virksomheten foregår i Helse Vest og Helse Sør-Øst. Tjenesten deltar både i nasjonale og internasjonale forskningsnettverk.

Dokumenterte resultater av tjenestens virksomhet

Det fremgår at tjenesten er etablert for å bygge opp og spre forskningsbasert kompetanse om behandling av hoftebrudd og bruk av leddproteser for å bidra til økt kvalitet og kostnadseffektivitet i behandlingen av pasienter med hoftebrudd og leddproteser.

Tjenesten bruker ikke ordene "resultatmål for tjenesten" i sin rapportering. Tjenesten skriver at det overordnede målet for kompetansetjenesten er å overvåke og forbedre både kvaliteten på implantatene spesielt, og kvaliteten på behandlingen generelt, samt å bygge opp og spre kunnskap om behandlingsmetoder og resultater på dette feltet til referansegruppen og til kirurger i regionene.

Tjenesten har ansvaret for å drifte fire medisinske nasjonale kvalitetsregistre med høy dekningsgrad. Det er fastsatt kvalitetsmål for hvert av registrene. Resultatene av den ortopedkirurgiske behandlingen måles ved å studere proteseoverlevelse, holdbarhet av hoftebruddoperasjoner, reoperasjonsprosjenter, risiko for å dø etter operasjon, livskvalitet, smerte og funksjon samt revisjonsrisiko. Resultater avdekket gjennom kvalitetsregistrene blir formidlet tilbake til alle sykehus som driver ortopedisk kirurgi i form av anbefalinger og kurs.

Det fremgår ikke om tjenesten har etablert et eget system for å dokumentere effekt av tjenestens virksomhet utover driften av de fire kvalitetsregistrene.

Kvalitet

Kompetansetjenesten drifter følgende registre; Nasjonalt Register for Leddproteser, Nasjonalt Hoftebruddregister, Nasjonalt Korsbåndregister og Nasjonalt Barnehofteregister. Alle disse registrene har godkjenning som nasjonale medisinske kvalitetsregistre.

Tilgjengelighet

Kvalitetsregistrene fanger opp behandlingsresultater for alle sykehus som opererer leddproteser og hoftebrudd. Det utarbeides årlige rapporter tilbake til hvert enkelt sykehus som beskriver sykehusets resultater sett i forhold til et landsgjennomsnitt. For å sikre likeverdig tilgang til kompetansetjenesten har tjenesten arrangert møter i alle helseregionene. Tjenestens formidling foregår ellers hovedsakelig på nasjonale møter der representanter fra alle helseforetak deltar.

Faglig referansegruppe

Kompetansetjenesten har etablert en faglig referansegruppe med representanter fra alle regionale helseforetak samt en brukerrepresentant. Referansegruppen har møte med tjenesten en gang pr. år. Referansegruppen uttaler at referansegruppens sammensetning er dekkende for kompetansetjenestens ansvarsområde og oppgaver. Referansegruppen har godkjent årsrapporten fra tjenesten.

Referansegruppen skriver at gjennom årlige nasjonale møter (Høstmøtet), samt regionale årlige møter i alle helseregionene, dekkes behovene for kompetanseoppbygging. Gjennom presentasjon av nasjonal og regional beste faglige praksis, kan de ulike foretakene innad i hver region få viktige

korrektiver.

Andre opplysninger

Tjenesten avgir årlig rapportering. Årsrapportene for tjenesten er tilgjengelig på <http://nasjonaletjenester.ihelse.net>. Det vises i den sammenheng til de tilbakemeldinger som er gitt ifm årlig gjennomgang av årsrapportene for tjenesten.

Både leder av tjenesten og faglig referansegruppe mener at det er behov for å videreføre tjenesten. Antallet årlige reinnleggelser etter protesekirurgi og hoftebruddbehandling er stort. Tjenesten drifter fire kvalitetsregistre. Dette arbeidet er viktig for å øke kvaliteten innen fagfeltet. Tilsvarende har tjenesten en viktig oppgave i å overvåke protesekirurgi nasjonalt og kvalitetssikre at nye proteser holder mål. Proteseindustrien er avhengig av en nasjonal kompetansetjeneste og fungerende nasjonale registre for å dokumentere sine resultater. Det fremgår at det vil være behov for å videreføre tjenesten på ubestemt tid.

Vurdering ift kriterier:

Tjenestens innhold og organisering

Tjenesten er etablert for å bygge opp og spre forskningsbasert kompetanse om behandling av hoftebrudd og bruk av leddproteser. Beskrivelsen av tjenestens ansvarsområde og oppgaver samsvarer med begrunnelsen for godkjenning av tjenesten. Tjenestens primære målgruppe for kompetansespredning og faglige ansvarsområde synes klart avgrenset og godt beskrevet.

Det fremgår at hovedaktiviteten til tjenesten er forskning, drift av kvalitetsregister og kvalitetssikring av behandling og bruk av implantater. Ut i fra beskrivelsen av tjenesten i årsrapport med vedlegg er ikke dette en nasjonal kompetansetjeneste i tråd med intensjonen. Det oppfattes at dette i hovedsak er en forskningsinstitusjon som drifter kvalitetsregistre og ivaretar kvalitetssikring på vegne av landets ortopediske avdelinger.

Kompetansespredning, veiledning og rådgivning

Tjenesten driver kompetansespredning. Tjenestens primære målgruppe for kunnskaps- og kompetansespredning er klart avgrenset.

Det er forutsatt at alle nasjonale tjenester i samarbeid med faglig referansegruppe utarbeider en plan for kompetansespredning. Planen skal være et verktøy for å sikre at klinikerne i fagmiljøet får bygd opp kompetanse på de fagområder som de mangler kompetanse, at de tar ny kompetanse i bruk og at dette fører til bedre kvalitet på utredning og behandling. Sentralt for en slik plan er de overordnede resultatmål for tjenesten og at tjenestens oppgaver skal gjennomføres innenfor en begrenset tidshorisont på 5 år.

Tjenesten har utarbeidet en plan for kompetansespredning. Planen lister opp en rekke tiltak og synes å bygge på en vurdering av bruk av virkemidler for å nå ulike mottagere. Det fremgår ikke om planen er utarbeidet i samarbeid med faglig referansegruppe. Planen er generell og er ikke koblet opp til overordnet mål for tjenesten. Det fremgår ikke for hvilket tidsrom planen er utarbeidet, hva som er status for tjenestens kompetansespredning og når resultatmål for

tjenesten vil bli oppfylt. Det argumenteres for at kompetansetjenestens virksomhet ikke er tidsbegrenset. Tjenesten mener at på grunn av kontinuerlig utvikling av fagfeltet og at det stadig introduseres og tas i bruk nye implantater og behandlingsmetoder, har tjenesten foreløpig ikke oversikt over tidsperspektivet for kompetansetjenestens eksistens.

Dokumenterte resultater av tjenestens virksomhet

Det er utarbeidet overordnet resultatmål for tjenesten. Resultatmålene for tjenesten er ikke målbare i den forstand at en kan fastsette når resultatmålet er oppnådd. Det fremgår således ikke av rapportering når resultatmålene skal være oppfylt og hva som er status for resultatoppnåelse.

Det er forutsatt at alle nasjonale tjenester skal etablere et system for å dokumentere effekt av tjenestens virksomhet. Effekt av kompetansespredning kan måles ved om den primære målgruppen har mottatt kunnskap, har tatt kunnskapen i bruk og at dette har ført til bedre tilgjengelighet og kvalitet på behandling av pasienter.

Tjenesten drifter fire kvalitetsregistre. Data i registrene brukes til forskning og for å sammenligne kvalitet av de forskjellige behandlingsmetodene og implantatene som er i bruk. Hovedinnholdet i tjenestens kompetansespredning synes å bygge på oppsummerte behandlingsresultater og sammenlignende studier.

Tjenesten kan vise til konkrete resultater av tjenestens virksomhet knyttet til bruk av implantater og behandlingsmetode, og hvor tilbakemeldingen fra tjenesten har ført til endret behandling og økt kvalitet for pasienter.

Direktoratet har tidligere etterlyst informasjon om status for arbeidet med å bygge faglige nettverk i regionene. Tjenesten viser til at de har iverksatt tiltak med tanke på å bygge opp og spre kompetanse i alle helseregioner.

Faglig referansegruppe

Tjenesten har etablert en faglig referansegruppe. Referansegruppen har godkjent tjenestens årsrapport. Referansegruppen synes å fungere etter regelverket for ordningen.

Status for tjenesten

Begrunnelsen for å etablere en nasjonal kompetansetjeneste er at det er behov for å bygge opp og spre kompetanse nasjonalt innenfor et avgrenset fagområde innenfor en avgrenset tidshorisont.

Denne tjenesten har vært i drift i 15 år. Tjenestens fagområde er avgrenset og godt beskrevet og tjenestens primære målgruppe er klart avgrenset. Tjenesten viser til at drift av kvalitetsregistre og forskning er viktig for å kvalitetssikre behandling av brudd og bruk av hofteproteser. Det oppfattes på bakgrunn av rapporteringen at tjenestens innhold i hovedsak er knyttet til forskning, fag- og metodeutvikling.

Tjenesten driver kompetansespredning til ortopeder og sykehusavdelinger som driver protesekirurgi og hoftebruddbehandling. Tjenestens har en plan for kompetansespredning. Denne er ikke utarbeidet i tråd med intensjonen. Det fremgår heller ikke hvilket tidsrom planen

gjelder for eller når overordnet mål for tjenesten skal være oppfylt. Overordnet mål for tjenestens angir hva tjenesten skal oppnå, men dette synes vanskelig målbart.

Tjenesten kan ikke dokumentere effekt av sin virksomhet. Det fremgår av dokumentasjon at tilbakemelding til tjenestene har ført til endret behandling og økt kvalitet på behandling.

Det vises til at tjenestens har iverksatt ulike tiltak for at tjenestens virksomhet kan overføres og videreføres regionalt. Det fremgår av rapporteringen at det ikke kan skje i nær fremtid.

Tjenesten viser til at det er bygget opp nettverk i alle helseregioner, men disse synes ikke å være tiltenkt oppgaven med å videreføre kompetansetjenestens oppgaver regionalt.

Oppsummering:

- Tjenestens ansvarsområde og oppgaver samsvarer med begrunnelsen for regodkjenning av tjenesten
- Det er ikke fremlagt dokumentasjon for at fagområdet er kompetansesvakt og at dette er begrunnelsen for hvorfor tjenestens arbeid må videreføres i form av en nasjonal kompetansetjeneste
- Tjenesten driver veiledning, kunnskaps- og kompetansespredning til ortopeder og ortopediske avdelinger. Det er ikke lagt til grunn at tjenestens oppgaver skal desentraliseres innen en 5-års tidshorisont.
- Tjenesten har utarbeidet resultatmål for tjenesten samt en plan for kompetansespredning. Denne planen viser ikke når resultatmål for tjenesten skal være oppfylt.
- Tjenesten kan dokumentere at tjenestens virksomhet fører til økt kompetanse og kvalitet på utredning og behandling av en sykdom eller skade ved landets helseforetak i ulike regioner
- Den faglige referansegruppen synes å fungere etter intensjon

Høring på rapportutkast

Evt. påpekte konkrete feil er rettet i rapporten. Øvrige tilbakemeldinger relatert til rapportutkastet gjengis sammenfattet nedenfor:

- Om kompetansetjeneste ikke i tråd med intensjonen: Tjenesten er overrasket over dette og viser til at tjenesten i årlige tilbakemeldinger har fått gode skussmål og oppfyller kriterier
- Om kompetansesvakhet: Tjenesten mener fagområdet fortsatt er kompetansesvakt
- Om faglig aspekt i evalueringen: Tjenesten mener det er beklagelig at det faglige aspektet ikke vurderes i den helhetlige gjennomgangen.

Avsluttende kommentar fra arbeidsgruppen

Helhetlig gjennomgang er basert på rapporteringen fra de nasjonale kompetansetjenestene. Arbeidsgruppens funn og kommentarer knyttet til tjenestens drift og etterlevelse av regelverk

fremgår av denne rapporten.

Tjenesten har blitt forelagt dette utkastet til rapport og er gitt mulighet til å komme med innspill. En oppsummering av tjenestens innspill fremgår av punktet over.

100518 arl